

Täysistunto

Torstai 3.10.2024 klo 16.01—18.20

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsätuhojen torjunnasta annetun lain 21 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 142/2024 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. Ja tämän esittelee meille ministeri Essayah. — Pyydän siirtymään pois täältä salista, ellei ole täällä salissa puhuttavaa. — Olkaa hyvä.

Keskustelu

17.01 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Käsillä on nyt hallituksen esitys metsätuhojen torjunnasta annetun lain muuttamisesta. Tällä esityksellä selvennetään valtion korvausvastuuta luonnonsuojelualueelta levinneestä metsätuhosta aiheutuneista vahingoista. Täytyy vielä huomauttaa, että tällä esityksellä nimenomaan korjataan edellisen hallituksen virhe siihen lakiin, joka edellisellä kaudella säädettiin.

Metsätuholain 21 §:ssä sen ensimmäisessä momentissa kerrotaan tilanteet, joissa korvausvastuu metsätuhoista kuuluu valtiolle. Säännös on tarpeellinen, koska luonnonsuojelun toimeenpanon on pääsääntöisesti katsottu edellyttävän suojelualueiden säilyttämistä koskemattomina eivätkä luonnonsuojelualueiden rauhoitussäännökset yleensä mahdollista tarpeellisia toimenpiteitä metsätuhojen torjumiseksi. Kun metsätuhot toisaalta voivat levitä valtion toimenpitein suojelluilta alueilta rauhoittamattomiin lähimetsiin aiheuttaen metsänomistajille vahinkoa, on maanomistajalle aiheutuva vahinko vanhastaan katsottu kuuluvan valtion korvausvastuun piiriin.

Asian taustaksi voidaan todeta se, että edellisellä hallituskaudella eduskunta hyväksyi joulukuussa 22 hallituksen esityksen 76/2022 luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Luonnonsuojelulakipaketin yhteydessä useisiin lakeihin tehtiin ehdotetusta luonnonsuojelulaista johtuvia teknisiä korjauksia ja muutoksia.

Luonnonsuojelulain valmistelussa metsätuholain 21 §:ään lisättiin virheellisesti sana ”valtion” viittaukseen, joka koskee luonnonsuojelulain 43 §:ssä tarkoitettujen luonnonsuojelualueitten kuvausta.

Voimassa olevan lain mukainen tilanne on ollut yksityisen maanomistajan ja yksityisen luonnonsuojelualueen omistajan kannalta kohtuuton. Metsätuholain muutoksella nyt kor-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 96/2024 vp

jataan lakiin tullut virhe ja palautetaan oikeustila ennalleen siten, että valtion korvausvastuu koskisi myös yksityiseltä luonnonsuojelualueelta levinneitä metsätuhoja.

Muutoksella ei ole mainittavia taloudellisia vaikutuksia, koska vuosina 2017—2023 valtion varoista on korvattu yhteensä alle 10 000 eurolla suojelualueilta levinneitä metsätuhoja ja niistä aiheutuneita vahinkoja.

Muutoksella on kuitenkin huomattava periaatteellinen merkitys. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan metsiensuojelun on perustuttava maanomistajan vapaaehtoisuuteen. Ehdotus parantaa vapaaehtoisuuteen perustuvan metsiensuojelun houkuttelevuutta. Ja tämä laki ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian, koska lain virheellinen sanamuoto on tullut voimaan 1.6.2023. Muutos ehdotetaan säädettäväksi takautuvasti koskemaan myös 1.6.2023 ja ehdotetun lain voimaantulon välistä aikaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten mennään puhujalistaan. — Ja ensimmäisenä on edustaja Aittakumpu.

17.04 Pekka Aittakumpu kesk: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Metsänomistajan oikeudet ovat olleet niin nyt tänä syksynä kuin aikaisemminkin paljon esillä, ja huolta on aiheuttanut myöskin hallituksen toiminta erityisesti näitä raakkutuhoja koskevista keskusteluista, kun ministeri Mykkänen näytti vetävän varsin tiukahkoa linjaa nimenomaan metsänomistajan näkökulmasta. Asiahan on juuri niin kuin ministeri nyt tuossa toi esille, että metsänomistajan oikeudet ovat tärkeitä ja yksityisten metsänomistajien omaisuudensuojaa tulee kunnioittaa.

Tämä hallituksen esitys, joka nyt on tässä käsissä, on kyllä mielestäni hyvin selkeä ja tarpeellinenkin. Kuten ministeri tuossa kertoi, niin tähän johtuu virheestä, ja niin kuin tuossa hallituksen esityksessä todetaan, niin voisi sanoa vain, että tekeville tai tekeville sattuu. Nimittäin tuohon yhden sanan virheeseen ei tämän esityksen mukaan kiinnittänyt huomiota esimerkiksi lausuntokierroksella kukaan lausunnon antaneista tahoista, vaikka lausunnon esityksestä antoi yli 160 yhteisöä ja 50 yksityishenkilöä. Tuo yhden sanan virhe siis, että tänne oli pujahtanut tuo sana ”valtion”, tarkoittaisi sitä, että jos lakia ei muuteta, metsänomistaja voisi saada valtiolta korvausta vain silloin, kun metsätuho on lähtenyt valtion luonnonsuojelualueelta. Nyt kun lakia muutetaan — ja hyvä, että muutetaan — korvausta voi saada myös silloin, kun metsätuho on lähtenyt yksityiseltä luonnonsuojelualueelta. Ja kuten ministeri selkeästi tuossa kertoi, korvausta saa tällaisessa tapauksessa siksi, että luonnonsuojeluhan edellyttää sitä, että alue säilytetään koskemattomana, ja sen takia niillä ei yleensä voida suorittaa toimia metsätuhojen torjumiseksi.

No, mitä nämä metsätuhot sitten ovat? Laissa todetaan, että niillä tarkoitetaan esimerkiksi hyönteisten, muiden selkärangattomien eliöiden, sienten, bakteerien ja virusten metsässä kasvaville puille aiheuttamia sellaisia tauteja ja puiden kasvun tai laadun heikkenemistä, joista aiheutuu taloudellista vahinkoa. Huomionarvoista tosiaan on se, että tämä on metsänomistajien kannalta hyvin tärkeä muutos, ja hyvä, että tämä etenee. Valiokunta varmasti sujuvasti tästä mietinnön tekee. Valtiontalouden vaikutushan tällä on tosiaan vähäinen. Suomen metsäkeskuksen mukaan vuosina 2017—2023 valtion varoista on korvattu yhteensä alle 10 000 eurolla suojelualueilta levinneistä metsätuhoista aiheutuneita vahinkoja, mutta tosiaan yksittäiselle metsänomistajalle näillä euroilla voi olla suuri merkitys.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Koponen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 96/2024 vp

17.07 Ari Koponen ps: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys metsätuhojen torjunnasta annetun lain muuttamisesta korjaa vuonna 23 tapahtuneen virheen, joka rajasi valtion korvausvastuun vain julkisiin luonnonsuojelualueisiin. Nyt korvausvastuu laajenisi myös yksityisiin luonnonsuojelualueisiin, mikä selkeyttää metsänomistajien oikeuksia ja yksityisten luonnonsuojelualueiden omistajien vastuuta.

Puhemies! Muutoksen taloudellinen vaikutus on vähäinen, ja se parantaa vapaaehtoiseen suojeluun perustuvan metsien suojelun houkuttelevuutta tukien näin hallituksen ohjelman tavoitteita.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kinnari.

17.07 Teemu Kinnari kok: Kiitos, rouva puhemies, ja kiitos ministerille esittelystä! Jos voisi todeta näin, että jos joskus lakimuutos pitää sisällään pienen teknisen korjauksen, niin nyt todellakin pitää, kun yhden sanan takia tässä tätä jumppaa tehdään. Ja kuten tuossa tuli jo aikaisemmin todettua, 160 kertaa tämä yksittäinen sana on jäänyt huomaamatta. Mutta ei oikeastaan siitä sen enempää — nyt se korjataan.

Mitä tulee itse tähän metsätuhojen torjunnasta annettuun lakiin, niin näillä suojelualueilla onneksi näitä on ollut varsin vähän, mutta nostan kuitenkin nimenomaan yksityismetsänomistajien oikeusturvan ja omaisuudensuojan kautta tämän asian näkövinkkelin siten, että nyt erityisesti näissä hyönteistuhossa, joita käytännössä tämä laki ja korvausmenettely todennäköisimmin toteutuessaan tulevat koskemaan, vanhojen kuusikoiden osalta on ilmeistä ja tiedetään jo, että tämä riski kasvaa. Sikäli on erittäin tärkeä asia korjata nyt tämä virhe, mikä siinä on päässyt tapahtumaan. Semminkin toivotaan, että näitä ei tapahdu, mutta näissä se tulee olemaan. Siitä ei päästä mihinkään, että vanhoissa suojelumetsissä varmasti näitä hyönteistuhoja tullaan näkemään, ja jossain vaiheessa ehkä tämäkin muutos tulee olemaan sitten tarpeellinen, kun niitä korvauksia tehdään.

Sen verran nyt tästä jatkan kuitenkin, että mikä se paras lääke tähän asiaan todellisuudessa on, kun puhutaan talousmetsästä: hyvä metsienhoito estää metsätuhoja ja niitten muodostumista.

Tämä on hyvä, tärkeä muutos, ja on hienoa, että se saadaan nyt tehtyä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Piisinen.

17.09 Jorma Piisinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi metsätuhojen torjunnasta annettua lakia. Valtion korvausvastuuta koskeva pykälä ehdotetaan muutettavaksi siten, että valtion korvausvastuu luonnonsuojelualueelta levinneestä metsätuhosta koskisi myös yksityisiä luonnonsuojelualueita. Ehdotetulla lailla korjattaisiin siihen vuonna 2023 tullut erhe.

Lain valmistelussa säännökseen on erheessä liitetty sana ”valtion” viittaukseen, joka koskee luonnonsuojelulain 43 §:ssä tarkoitettuja luonnonsuojelualueita.

Laki metsätuhojen torjunnasta koskee hyönteisten, muiden selkärangattomien eliöiden, sienten, bakteerien ja virusten metsässä kasvaville puille aiheuttamia sellaisia tauteja ja puiden kasvun tai laadun heikkenemistä, joista aiheutuu taloudellisia vahinkoja.

Lain 21 §:n mukaan valtio vastaa sellaisten taloudellisten vahinkojen kustannuksista, jotka aiheutuvat luonnonsuojelulain tarkoittamalta alueelta, joilla metsän hakkuu on yleensä kielletty. Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi metsätuhojen torjunnasta ja eräik-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 96/2024 vp

si siihen liittyviksi laeiksi on todettu, että kun luonnonsuojelun toimeenpanon on pääsääntöisesti katsottu edellyttävän suojelualueiden säilyttämistä koskemattomina, ei kyseisillä alueilla voida yleensä suorittaa tarpeellisia toimenpiteitä metsätuhojen torjumiseksi.

Erheen vuoksi valtion korvausvastuu metsätuhoista ei koske yksityisen omistamalta luonnonsuojelualueelta todennäköisesti levinneiden metsätuhojen aiheuttamia vahinkoja, vaikka lain teknisellä muutoksella ei ollut tarkoitus muuttaa vallinnutta oikeustilaa. Voimassa olevan lain mukainen tilanne on yksityisen luonnonsuojelualueen omistajan kannalta kohtuuton, koska yksityisen luonnonsuojelualueen rauhoitussäännökset lähtökohtaisesti estävät metsätuhojen torjumiseksi tarpeellisten toimien toteuttamisen. Lisäksi rauhoitussäännöistä on sovittu oletuksella, että valtio vastaa yksityiseltä luonnonsuojelualueelta levinneiden metsätuhojen aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta.

Ehdotetulla muutoksella parannetaan metsänomistajan oikeutta saada korvaus aiheutuneesta vahingosta sekä parannetaan myös yksityisen luonnonsuojelualueen omistajan oikeusasemaa siten, että hän ei joutuisi korvausvastuuseen sellaisesta metsätuhosta, joka aiheutuisi luonnonsuojelualueelta levinneestä metsätuhosta.

Hallitusohjelman mukaan metsien suojelun on perustuttava maanomistajan vapaaehtoisuuteen.

Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys erheen korjaamiseksi on hyvä, ja se omalta osaltaan mahdollistaa ja kannustaa yksityisiä metsänomistajia vapaaehtoiseen metsiensuojeluun. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen.

17.12 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että näitä tehtyjä virheitä oiotaan ja todetaan, että virhe on tehty. Mutta se on loistavaa, että käsi nousee virheen merkiksi pystyyn ja se virhe oikaistaan. Ansiokas teko ehdottomasti, ja siitä saisi kyllä monella muulla hallinnonalalla ottaa esimerkkiä, että tällaista katumusta harjoitetaan.

Mutta se todellinen ongelma, mikä tulee... [Sari Essayahin välihuuto] — Aivan oikein, rouva ministeri, mutta juttu on niin, että nyt kun me olemme tähän EU:n hullutukseen läheneet tässä mitassa mukaan — tai se tuli meille puskiasta, ihan puun takaa — että nyt ruvetaan ennallistamaan Suomen metsiä, niin tuntuu, kun lukee noita Euroopan unionista tulevia viestejä, että ei saa mitään selvää, mitä siellä oikeasti meinataan.

Nyt jos näitä ennallistamisia ruvetaan tekemään, niin käytännössä se tarkoittaa kunnossa olevien metsien tuhoamista. Kun on tällainen nuori metsä, niin niiden esimerkkien mukaan, mitä me olemme ennallistamisesta Suomessa tähän saakka nähneet, niissä metsissä tapahtuu aivan valtava tuho. Kun nämä metsät revitään auki, niin se aiheuttaa aivan välittömästi sille metsälle valtavan sienitautiriskin. Tutkimusten mukaan esimerkiksi juureniskaan tullut vaurio aiheuttaa 99 prosentin varmuudella maannousemasienituhon. Sinne iskevät sen jälkeen erilaiset kuoriaiset ja muut sienitaudit, ötököitä valtava määrä, ja se leviää kuin kulovalkea. Kuten tiedämme kirjanpainajatuhosta tältäkin kesältä, moni nuori metsä on pistetty pinoon välittömästi, koska kun kirjanpainaja lähtee leviämään, niin siinä on oikeasti kiire. Siinä voi hyvä metsä menettää arvonsa muutamassa viikossa. Elikkä jos metsänomistaja lähtee vaikka lomareissulle, on pari kolme viikkoa poissa ja tulee metsään, niin toteaa, että ohhoh, täällä on muutama hehtaari kuusikoita kuivanut pystyyn, ja kun kyse on tukkipuusta ja se on kerinnyt sinistyä, niin sen arvo on menetetty.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 96/2024 vp

Elikkä nyt olemme sellaisten asioiden äärellä, että kun leikitään näillä Euroopan unionin järjettömillä säännöksillä, kuten ennallistamisasetus on, niin tämä lainpykälä, mikä nyt parhaillaan on käsittelyssä, on kultaakin kalliimpi silloin. Mutta veikkaan, että kun tämä ennallistamisasetus tulee aikanaan voimaan sillä keinoin, että ruvetaan toimenpiteisiin, niin olen aivan satavarma, että maksajaa ei näille hurjille suunnitelmille löydy. Ei luonnon tuhoamisesta pidä valtion rahoja maksaa, vaan pitää estää nämä luonnontuhot ja todeta Euroopan unionille, että ei tällaista, ei tämä kuulu liittymissopimuksen mukaisiin hommiin, että he voivat tulla Suomen metsiä tuhoamaan. He ovat itse aikanaan Keski-Euroopassa omat metsänsä tuhonneet, ja heistä tulee yhtäkkiä metsäasiantuntijoita. Voiko hullumpaa systeemiä Euroopassa enää olla?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen.

17.15 Minna Reijonen ps: Arvoisa puhemies ja arvoisa ministeri! Nyt puhutaan tosiaan metsätuhojen torjunnasta ja niistä korvauksista. On nyt hyvä, että tämä menee sillä tavalla, että jatkossa korvataan myös yksityisiltä luonnonsuojelualueilta lähteneet tällaiset taudit ja tällaiset ötökät, mitkä lähtevät tuhoamaan metsää. Metsänomistajan asia on hirveän tärkeä. Metsä on meille tosiaan vihreätä kultaa, ja siitä tulee Suomessa rahaa, ja se on tuottava asia, eli siitä pitää pitää huolta. Ja hyvä, että tätä nyt muutetaan sen verran, koska ennen, jos on tuhoeläin lähtenyt, vaikka se kirjanpainaja, eihän sitä aina ole voinut varmaksi edes tietää, onko se lähtenyt valtion metsistä vai yksityisen metsistä, joten on hyvä, että tämä nyt selkeytyy. Tämä on tosi hyvä, että tähän on tullut muutos.

Mutta minua kiinnostaa tietää nyt yksi asia tähän liittyen. Tosiaan Saksassa ja muuten on isoja alueita mennyt ihan pilalle, kun on se ötökkä siellä hyppinyt seuraavaan puuhun ja seuraavaan puuhun ja ovat kuusimetsät menneet ihan pilalle. Mitenkä täällä meillä: jos nyt sanotaan, että jossakin tilanteessa villiintyi se tilanne ihan täysin jossakin metsässä ja tulisi aivan älyttömästi sitä tuhoeläintä, vaikka just sitä kirjanpainajaa, niin voiko siihen luonnonsuojelualueeseen koskea, tai mitenkä menetellään semmoisessa tapauksessa, jos se tilanne menee ihan mahdottomaksi? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Pitko.

17.16 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! On hyvä korjata tämä laki, koska se on ilmeisesti herättänyt metsänomistajissa huolta, miten sen kanssa toimitaan, jos yksityiselle luonnonsuojelualueelle leviää metsätuho.

Kirjanpainajan aiheuttamia puustotuhoja tullaan näkemään Suomessa varmasti yhä enenevässä määrin. Jo nyt Etelä-Suomessa nähdään se. Erityisesti tämän taustallahan ovat ilmastonmuutos ja sen aiheuttama kuivuus, joka on yhdistettynä tällaisiin yksipuolisiin metsän piirteisiin tullut jo ongelmaksi meillä. Erityisesti kuivuusstressiä on tällaisilla kuusivaltaisilla alueilla, ja erityisesti hakkuuaukkojen reunoilla on havaittu kirjanpainajatuhoja.

Sinänsä on mahdollista myös tosiaan, että kirjanpainaja leviää suojelualueille, ja siksi tämä laki kannattaakin säätää näin, mutta sinänsä kokonaisuuden kannalta täytyy muistaa se, että suojelualueilla on hyvin pieni vaikutus kirjanpainajan leviämiseen. Ylivoidmaisesti suurin osa näistä tuhoista tapahtuu talousmetsämaisemassa. Siksi onkin oleellista, että me käänämme katseen sinne talousmetsiin, miten voimme siellä estää näitä metsätuhoja.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 96/2024 vp

Olen ollut iloinen, että on selvästi löytynyt tällainen konsensus niin tutkijoiden kanssa kuin metsätoimijoillakin. Me pystymme tietämään sen jo nyt, että talousmetsissä paras tapa torjua tuholaisia on lisätä monimuotoisuuspiirteitä, erityisesti erilaisia puita. Olisikin tärkeää saada vietyä tätä viestiä niille 600 000 metsänomistajalle, joita Suomessa on, jotka näitä päätöksiä tekevät, jotta varmasti pystymme torjumaan tätä viheliäistä ongelmaa. Yksipuolisella metsäekosysteemillä tuhoriski on korkeampi, ja erityinen riski tosiaan muodostuu avohakkuualueiden reunoille.

Ilmastonmuutoksen myötä Suomen ilmasto lämpenee ja sään ääri-ilmiöt, kuten kuivuus ja sadejaksot, lisääntyvät. Meidän metsät eivät valitettavasti ole immuuneja näille ongelmille, joten on hyvä tähän yhdessä tarttua.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Autto.

17.19 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Metsät ovat tärkein luonnonvaramme, ja Suomella on pitkä ja kunniakas historia siinä, että metsiä on meillä hyvin hoidettu. On todella tärkeää, että metsiä hoidetaan hyvin ja vastuullisesti myös jatkossa, ja tässä ajassa siihen varmasti kuuluu myös se, että tärkeitä luontoarvoja suojellaan niin valtion metsissä kuin yksityisillä mailla. Kun on aivan ilmeistä, että suojelun lisääntyessä ja aktiivisen metsänhoidon vähentyessä myös erilaiset metsätuhot tulevat yleistymään, siksi on todella tärkeää, että lainsäädäntöä nyt tältä osin korjataan niin, että myös yksityisiltä suojelualueilta leviävistä metsätuhoon aiheuttajista aiheutuneet tuhot sitten korvataan nimenomaan valtion varoista, niin että yksityinen omaisuus, jota metsät maassamme suurimmalta osalta ovat, on suojassa ja samaan aikaan voidaan täyttää sekä se valtavan tärkeä tarve, joka kansantaloudellamme on sille, että metsiä hyvin hoidetaan, kuin myös sitten tarve sille, että riittävässä määrin luontoa suojellaan.

Suomessa tämä tasapaino on mielestäni varsin hyvällä mallilla, ja on tietysti tärkeää, että kun nyt tämäkin lainsäädäntö osaltaan edelleen tätä yksityisen vapaaehtoisen suojelun legitimeettiä vahvistaa, pystymme näin myöskin EU-kumppaneillemme osoittamaan, että meillä asiat on hoidettu aina hyvin ja ne tullaan hoitamaan hyvin jatkossakin emmekä tarvitse todella neuvoja myöskään EU-tasolta siihen, millä tavoin huolehdimme siitä, että meillä metsät voivat hyvin ja myös monimuotoisuus metsissämme on kunnossa.

Kiitos ministeri Essayahille siitä hyvästä työstä, jota tämän lakiesityksen parissa olette tehnyt, samoin kuin muuten sitten pitänyt suomalaisen metsänomistajan ja maamme metsätalouden ja sitä kautta meidän kaikkien suomalaisten hyvinvoinnin puolta myös tuolla EU-pöydissä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Piritta.

17.21 Piritta Rantanen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Tästä teknisestä yksityiskohdasta meillä ei kenelläkään varmaan ole erimielisyyttä, mutta itse haluaisin nostaa tähän keskusteluun kyllä vähän laajemmankin näkökulman, nimenomaan siitä — metsienhoidonkaan tärkeyttä meistä ei varmasti kukaan täällä kritisoi, ja se on juuri niin, että se metsien arvo Suomelle on todella tärkeä — että on tosiasia, että ilmastonmuutos etenee, meillä lämpötilat ja kuivuus etenevät. Ja tässä on erityinen huomio siinä, että meidän valtio-omisteiset metsät sijaitsevat paljon siellä Pohjois- ja Itä-Suomessa ja nämä metsätuhot eivät ole vielä tässä vaiheessa ilmastonmuutoksen edetessä niin paljon kohdistuneet sinne pohjoisen Suo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 96/2024 vp

men alueelle. Tässä pidettiin tätä 10 000 euron summaa hyvin pienenä, mutta meidän on kyllä tunnistettava se tosiasia, että nämä metsätuhot voivat siellä pohjoisellakin alueella tulevaisuudessa kasvaa aivan erilaisiin mittasuhteisiin kuin missä ne tällä hetkellä ovat. Ja minua kiinnostaa se seikka, onko meillä jonkinlaista ilmoitusvelvollisuutta siitä, jos vaikka siellä valtion metsässä todetaan kirjanpainajatuhoa. Onko meillä jonkinlainen ilmoitusvelvollisuus niille naapurin metsänomistajille siitä, että tällainen on havaittu, ja voimmeko me varmasti todentaa, että vaikka sinne yksityisen puolen metsään tullut kirjanpainajatuho onkin lähtenyt sieltä valtion metsästä eikä vaan muuten tullut? Tässä voidaan tulla sellaisiin oikeudellisiin asioihin, että me riidellään pitkäänkin siitä, mistä se on ollut lähtöisin ja kuka siinä on maksuvastuussa, ja nimenomaisesti niin, että vaikka tällä hetkellä tilanne meillä on varmaan vielä hallinnassa, niin kun kaikki tiedämme ilmastonmuutoksen etenevän, niin nämä summat voivat nousta aivan erilaisiin sfääreihin. Sen takia minun mielestäni olisi tärkeää saada sellaista lainsäädäntöä, joka myös muualla kuin metsänsuojelualueilla velvoittaisi ilmoittamaan esimerkiksi kirjanpainajatuhoista ja muistakin leviävistä taudeista naapurin metsänomistajille, jotta pystyttäisiin nopeasti reagoimaan niihin tilanteisiin.

Ja minua kiinnostaakin tässä vielä sekin seikka, onko meillä ajatus vielä sellainen, että me pidämme nämä suojellut metsät koskemattomina, vaikka me toteaisimme, että siellä on pahojakin ongelmia ja pahoja tautitilanteita, vai joudummeko me jossakin tilanteessa osallistumaan siihen keskusteluun, että myös suojelluilla alueilla tulee toimenpiteitä tehdä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Meillä on tosiaan aikarajoitettu asiakohta, mutta myönnän nämä neljä puheenvuoroa tähän, ja jos tulee enemmän, niin ne siirtyvät sitten tuonne loppuun. Mutta nämä neljä myönnän. — Elikkä seuraavaksi edustaja Kalmari.

17.24 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Rantanen käytti tuossa erittäin hyvän puheenvuoron nimenomaan ilmoitusvelvollisuudesta. Ruotsissahan on jo tilanteita, että eräillä alueilla on kielletty jättämästä kolmea puuta hehtaarille enempää lahoppuiksi. Suomessa yritetään tällä hetkellä lisätä lahoppuuta.

Toki on kyse myöskin juurikäävän torjunnasta — kirjanpainajien, mäntypistiäisten, männynversosyövän ja monen lisäksi. Tämä korjaus on erittäin tervetullut. Kyllähän se meni myöskin valiokunnasta suoraan läpi, eikä kukaan eduskunnan kansanedustajistakaan tähän huomannut kiinnittää huomiota. Siinä ehkä tuli sellainen ajatus, että valtion sopimisesta luonnonsuojelualueista olisi kyse, kun yksityisellekin puolelle valtio kuitenkin sopimukset tekee. Mutta hyvä näin.

Haluaisin nostaa tähän keskusteluun myöskin ylipäätään tämän luonnonsuojelun ja harmaan suojelun. Eihän voi olla niin, että suojelua tehdään ilman, että se olisi tarkkarajaista ja viranomaisen päätöksellä tehtyä niin, että siitä voidaan valittaa ja saadaan asianmukaiset korvaukset. Mielestäni oikeusvaltiossa pitää tapahtua aina näin. Ministeri Mykkäsen sosialisointi yhdessä metsäteollisuuden kanssa oli mielestäni ennennäkemätön bluffi. Todella outoa, että ne, jotka tekivät vahingon, eivät osallistu millään lailla sen vahingon korvaamiseen, vaan maanomistajia pakotetaan pakkosuojelemaan 180 miljoonan euron edestä maata raakkujokien varsilla ilman, että he saavat minkäänlaista korvausta. Asiaan on hyvä, siis raakkujen suojelu — ja tulevaisuudessa varmaan metsäpetolintujen suojelu tai perhosten suojelu. Näitä tapauksiahan tulee olemaan vaikka kuinka paljon. Toivoisin, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 96/2024 vp

jatkossa ei meneteltäisi näin, tai oikeastaan vaadinkin, että porvarihallitukseksi itseään kut-suva hallitus ei toimi sosialisoimalla yksityisten omaisuutta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kangas.

17.26 Antti Kangas ps: Arvoisa rouva puhemies! Tämä lainsäädäntötyössä tapahtuneen virheen korjaus on aivan keskeinen muutos metsänomistajan kannalta. Mikäli lakia ei muutettaisi, olisi korvausvastuu luonnonsuojelualueilta levinneistä metsätuhoista valtiolla vain, jos metsätuho leviää valtion mailta. Kuitenkin lainsäädäntö estää myös yksityisiltä suojelluilta alueilta hakkuut, vaikka olisi uhka metsätuhoille ja sen leviämislle naapurin maille.

Vaikka tällä hetkellä tuhoja on korvattu varsin vähän ja budjetissa korvausmenot vaikuttavat matalilta, on tässä kuitenkin tulevaisuutta kohden katsottuna pieni harha. Ilmastonmuutoksen kiihtyessä ja metsien vanhentuessa tuhomäärät todennäköisesti tulevat kasvamaan lähivuosina, joten on hyvä miettiä, mistä nämä mahdolliset tulevat tuhot korvataan. Lakimuutos noudattaa kuitenkin Suomen hallituksen selkeää linjaa: omaisuudensuoja on aivan keskeisessä asemassa hallituksen politiikassa, niin myös metsänomistajia kohtaan.

Lopuksi haluan todeta, että edustaja Rantasen huomiot asiaan olivat aivan erinomaisia. Olen täysin samaa mieltä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen.

17.27 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kun tuntuu, että ilmastonmuutoksella pelotellaan kaikilla mahdollisilla tavoilla, niin kannattaa muistaa se, että kun erilaisia tuholaisia vastaan taistelemme esimerkiksi isolla metsäalueella, niin sen alueen sisällä on varmaa, että jos se metsän kasvu pidetään kunnossa ja metsä elinvoimaisena, se aivan varmasti kestää myös näitä sienitauteja ja tuholaisia paljon paremmin. Elikkä se on vähän kuin meillä ihmisilläkin, että mitä parempi kunto on, niin sen paremmin me kestämmme erilaiset taudit. Ainahan niitä tulee, mutta ne vaan sitten pitää voittaa. Tosin kuusi tai mänty ei pysty antibioottikuuria ottamaan, mutta sen antibioottikuurin kyllä järjestää metsänomistaja itse.

Elikkä kun vihreät vaativat jatkuvasti, kun te esitätte tätä vaatimusta, että pohjoisessa pitää olla metsissä lahopuita, niin sillä te varmistatte, että kirjanpaina leviää. Eikä se pikkuötökkä, joka lentää siihen puuhun muniakseen ne munansa sinne kuusen latvaosaan, ole mikään mannerten välinen kone. Kyllä se muutaman kymmenen metriä varmaan lentää, mutta ei se tule sieltä naapurimetsästä. Kyllä se syyllinen löytyy aika läheltä, mistä metsästä se on lähtenyt. Se on ihan varmaa tietoa, että näin se tapahtuu.

Mutta kun me näitä erilaisia innokkaita suojeluideoita esittelemme täällä eduskunnassa... Tai en ole kyllä itse esittänyt, vaan olen esittänyt sitä, että metsät pitää hoitaa ja metsiä pitää uudistaa. Sillä varmistamme sen, että näitä tuholaisia on mahdollisimman vähän, ja nykyisen metsänhakkuun jälkeen se on ihan varmaa, että kaikki puulajit, mitkä sinne nousevat... Totta kai sinne istutetaan esimerkiksi kuusta, mutta sinne aivan varmasti nousee sekaan valtava määrä koivua, ihan varmasti, vähän karummilla mailla mäntyä, ja muitakin puulajeja löytyy. Elikkä sen monimuotoisen metsän syntymisen huolehtii luonto aika kiihtävästi, ja ihminen siinä välillä hieman auttaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 96/2024 vp

Toivoisin, että eduskunnasta ja myös luonnonsuojelupiireistä löytyy semmoista avarakatseisuutta ja ymmärrettäen, miten tämä luonto toimii. Ei se luonto toimi siten, että parvekkeelta ja suurkaupungista katsellaan metsään ja todetaan, että väärin te toimitte. Kyllä siellä ihan oikein toimitaan ja Suomen metsiä uudistetaan. Ja jos emme olisi uudistaneet näin isoa määrää metsiä Suomessa viimeisten vuosikymmenten aikana, meillä ei olisi hyvää elintasoa, meillä ei olisi elinvoimaisia metsiä ja olisimme hukkaamassa sen arvokkaan metsien kasvun, joka näillä järkevillä toimenpiteillä on saatu aikaan.

Eli kannattaa aina katsoa pikkuisen pitemmälle. Aikanaan Mauno Koivisto käytti termiä puheessa: ”Arvaa oma tilasi ja anna arvo toisellekin.” Se sopii tähän tilanteeseen erittäin hyvin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Vielä yksi ehditään tässä, eli edustaja Kiuru, Pauli, ja sen jälkeen ministeri vastaa.

17.30 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessä puhutaan metsätuhoista, ja nyt hieman venytän tätä puheenvuoroa metsätuhoihin, jotka johtuvat uusiutuvan energian käytöstä.

Tarvitsemme uusiutuvaa energiaa, siitä ollaan varmaan hyvinkin yhtä mieltä, mutta toisaalta meillä pitäisi tehdä asioita, jotka estävät metsäkatoa. Nyt sitten vihreän siirtymän nimissä, uusiutuvan energian lisäkäytön nimissä uusia aurinkovoimaloita otetaan jatkuvasti käyttöön, mikä on sinänsä hyvä asia. Pidän sitä hyvinkin kannatettavana, että joutomaita, niittyjä, risteysalueita, talon kattoja ynnä muita otetaan aurinkovoimaloiden käyttöön, mutta mitä en pidä hyvänä asiana, on se, että metsää, talousmetsää, hakataan aurinkovoimaloiden alta pois. Tämä kysyntä tuntuu vain lisääntyvän. Näettekö tässä ristiriitaa ja minkä viestin antaisitte niille maanomistajille, jotka saavat tarjouksia tällaisesta asiasta, pitkiä sopimusehdotuksia, että vuokratkaa maanne meille, hakkaamme metsät pois, laitamme paneelit tilalle. Tarvitaanko sitten toisaalta yhteiskunnan kannalta, eduskunnan kannalta, jonkinlaista normiohjausta siihen, että uusiutuvan energian käyttö ja metsäkatot eivät ikään kuin lyö toisiaan korville? Tarvitaanko normiohjausta sen puolesta, että metsät pysyvät metsinä ja aurinkovoimalat tulevat semmoisille paikoille, missä ei ole ennestään metsää?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja tässä vaiheessa sitten ministerille vielä vastauspuheenvuoro. — Riittääkö kolme minuuttia? [Sari Essayah: Eikö hän!]

17.32 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah: Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin erittäin hyvät kommentit ja myöskin muutama kysymys.

Edustaja Aittakumpu todellakin alleviivasi sitä, että suojelun on perustuttava maanomistajan vapaaehtoisuuteen. Näin tämä hallitus toimii. Todellakin uskon tämän muutoksen omalta osaltaan myöskin lisäävän sitten kiinnostusta tähän vapaaehtoiseen suojeluun, koska silloin maanomistaja tietää, että valtio ottaa koppiä sellaisessa tilanteessa, jos nyt satuu, että sieltä sitten metsätuhoja leviäisi.

Edustaja Hoskonen käytti hyvät puheenvuorot. Täytyy todeta, että totta kai tällä hetkellä ympäri Eurooppaa lisääntyvät nämä metsätuhot. Olin juuri kaksi päivää Saksassa tällaisessa Forest Europe -kokouksessa, jossa metsien terveystila nousi ihan erityisesti tapetille. Ja kyllä, siellä taustalla on toki ilmastonmuutoksen aiheuttamaa kuivuutta ja sitten myös si-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 96/2024 vp

tä, että metsiä ei hoideta kaikkialla ihan vastaavalla intensiteetillä kuin mitä Suomessa tehdään — ja tietenkin se, että me pidetään hyvä huoli metsien lannoituksesta ja me pidetään hyvä huoli taimikoista, katsotaan myöskin oikealla ajalla tehdyt harvennukset. Kaikki se lisää metsien hyvinvointia ja sitä, että metsät pysyvät siinä kunnossa, että eivät sitten herkästi erilaisille tuholaisille tai muille altistu.

Myös edustaja Rantanen nosti tätä asiaa täällä esille. Esimerkiksi tämän meidän metssästrategian ajatushan on juuri se, että me haluamme hyvinvointia metsistä mutta me haluamme hyvinvointia myös metsille. Se totta kai tulee takaamaan sen, että meillä Suomessa tulevaisuudessakin on hyvinvoivat metsät. Nämä toimenpiteet, mitä Suomessa tehdään, omalta osaltaan auttavat.

Täältä kysyttiin myöskin, onko meillä velvoitteita, ja kyllä metsälaista löytyy velvoitteita. Metsälaista löytyy velvoitteita, joilla ensinnäkin esimerkiksi rajoitetaan puutavaran varastointia siellä metsässä silloin, kun se on tuotu tienvarteen. Se pitää sieltä tietyssä ajassa viedä pois, jotta sieltä ei leviä tuholaisia tai sinne ei pesiydy tuholaisia. Sitten myöskin tuulen ja lumen vaurioittamat puut pitää sieltä saada vietyä pois, ja sitten metsälaissa myöskin varastointia ylipäättänsä siellä alueella rajoitetaan. Omavalvonta on yksi näistä metsälain velvoitteista, joka myös on sellainen, jota tulee tehdä. Siinä mielessä kyllä meillä on olemassa velvoitteita, joilla sitten pyritään siihen, että vahinkoa pystytään myöskin rajamaan ja tietysti pystytään ennen kaikkea ennaltaehkäisemään.

Edustaja Kiuru nosti kyllä hyvän kysymyksen esille aurinkovoiman lisääntymisestä nyt Suomessa aika hurjaa vauhtia. Se on ollut marginaalinen energiamuoto. Minusta tuntuu, että se johtuu osittain siitä, että meillä on siihen todella vähän minkääntyypistä normiohjausta. On aivan selvää, että varmasti tätä myös joudutaan kyllä nyt sitten pohtimaan. Minun ymmärtääkseni meillä hallitusohjelmassa on myöskin kirjaukset siitä, että meidän on normiohjausta tältä osin varmaankin myös lisättävä. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia ministerille.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.